

ВИХОВАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Серед важливих сучасних проблем вітчизняної освіти, і зокрема у викладанні іноземних мов, велике місце приділяється вихованню як невід'ємній складовій педагогічного процесу.

Під педагогічним процесом розуміють спеціально організовану, динамічну взаємодію педагога і учнів, спрямовану на забезпечення їх навчання, виховання і розвитку. Це багатогранна система, у якій одне з головних місць посідає процес виховання. І школи, і вищі навчальні заклади прикладають максимум зусиль для формування розвиненої та гармонійної особистості учня.

Щоб краще усвідомити напрямки виховної роботи у закладах вищої освіти, слід виокремити основні види виховання:

- моральне виховання;
- естетичне виховання;
- екологічне виховання;
- патріотичне виховання;
- правове виховання.

Ми солідарні з науковцями в тому, що особливості виховання студентської молоді полягають у зміщенні акценту з суспільного виховання на самоформування. Саме тому виховний процес у закладі вищої освіти має бути творчим та враховувати специфіку навчального закладу. Причому, необхідно зазначити, що відповідальність за виховний процес не можна покладати тільки на кураторів академічних груп. Він має бути завданням усього професорсько-викладацького складу [1, с. 192].

З власного педагогічного досвіду ми переконалися, що заняття з іноземної мови зі студентами немовних спеціальностей є важливим та ефективним інструментом виховання молоді. Саме ця дисципліна дозволяє поєднувати вдосконалення мовленнєвих навичок здобувачів освіти із виховним впливом на них, допомагає сформуванню у молодих людей моральні та етичні норми.

Проілюструємо підходи до кожного з визначених напрямків виховання студентів на заняттях з іноземної мови.

Зазначимо, що моральне виховання у педагогічній літературі визначається як складний динамічний процес формування моральних почуттів, формування моральної свідомості та моральної діяльності особистості [5, с. 46]. Ми вважаємо, що проведення міні бесід іноземною мовою змушує студентів ще раз замислитися над такими необхідними для життя поняттями, як щирість, доброта, вдячність, любов до батьків,

повага до літніх людей, справедливість, толерантність, емпатія, тощо.

Враховуючи те, що на вивчення іноземної мови відводиться тільки максимум дві пари на тиждень, а також що під час аудиторних занять ми маємо опрацьовувати тексти за фахом, стає зрозуміло, що у більшості випадків у нас немає часу на читання та обговорення текстів за зазначеними тематиками. Проте, як свідчить досвід, студенти із задоволенням приймають участь у обговоренні тем, що сприяють формуванню моральних установ та гуманних принципів людства.

Наведемо декілька прикладів для обговорення англійською мовою:

- *Do you agree that a person should have one set of morals for family and church and another set for his or her employer?*
- *Have you ever broken some rules to help out a friend in ways that you would never have done to help yourself? Have you been tempted to?*
- *Have you ever seen someone act unethically and justify his or her actions by saying "I'm just doing my job?" What did you say or do in response? What should you have said or done?*

Не менш важливим є й естетичне виховання студентів, основною метою якого є розуміння студентами творів художньої літератури, музики, образотворчого, театрального та інших видів мистецтва [8, с. 44]. У рамках естетичного виховання один раз на рік викладачі іноземної мови організують похід у театр або на виставку, що набуває особливого значення зі студентами першого року навчання, адже велика частина з них тільки що переїхали жити до великого міста та не мали змоги часто відвідувати театри та музеї. У рамках культурних заходів типу «Французька весна», «Дні франкофонії», «Ночі короткого метру» студенти не тільки мають можливість долучитися до вічного та прекрасного, але й усвідомити особливості ментальності, культури, мистецтва, кінематографу, кулінарії, історії та релігії країни, мову якою вони вивчають як іноземну. Таким чином реалізується краснознавча функція естетичного виховання.

Після відвідування культурного заходу на наступному занятті обговорюється, що саме сподобалося або не сподобалося студентам. Це можна робити як в усній формі, так і запропонувати написати невеличке есе з описанням власних вражень. Звісно, відвідування театру один раз на рік не може сформуванню естетичні смаки особистості, але це є додатковим стимулом у розвитку та

вихованні молодих людей. Протягом усього року викладач заохочує студентів ділитися враженням від культурних заходів, що відвідали студенти, або від художньої літератури, яку вони прочитали.

Досвід роботи засвідчив, що такий вид діяльності не заважає засвоєнню основного матеріалу з дисципліни, а дозволяє значно вплинути на розвиток студентів.

Дуже важливим в умовах сьогодення є екологічне виховання. На нашу думку, з молодими людьми необхідно обговорювати нагальні проблеми екології та нагадувати їм про екологічні катастрофи, які виникали і продовжують виникати переважно через недбалість людини [4]. Наприклад, наприкінці квітня ми завжди обговорюємо зі студентами Чорнобильську катастрофу, яка сталася ще у 1986 році, а її наслідки ми відчуваємо і сьогодні. Ми пропонуємо студентам у якості самостійної роботи знайти матеріал щодо цієї катастрофи, за бажанням зробити презентацію іноземною мовою у PowerPoint та поділитися власними враженнями та розповісти у групі про те, що вразило найбільше. Також протягом занять акцентується увага та наголошується той факт, що саме окрема людина може зробити для поліпшення оточуючого середовища та обговорюються екологічні проблеми, які існують в нашій країні, сусідніх країнах, а також на Землі і у космосі взагалі. Ще однією популярною темою для обговорення під час наших уроків є проблема глобального потепління.

Патріотичне виховання молоді має бути спрямовано на формування у студентів любові до Батьківщини, національної свідомості, дбайливого ставлення до рідної землі та мови. Патріотичне виховання студентів є важливим ще й тому, що студенти є дуже активним прошарком суспільства, тому з молодими людьми необхідно обговорювати та аналізувати роль громадських організацій у розвитку країни [3, с. 561].

Підвидом патріотичного виховання є громадянське виховання, під яким ми розуміємо формування молоді людини як громадянина своєї Батьківщини, як людину, здатну боротися за забезпечення морально-політичної єдності і дружби народів нашої країни, яка усвідомлює перспективи сильної політики своєї держави. Патріотичне виховання є дуже актуальним в умовах теперішньої ситуації в нашій країні, особливо напередодні виборів наприкінці березня 2019 року.

Для студентів-економістів відіграє важливу роль і правове виховання, адже у багатьох аспектах економічна діяльність суб'єкта тісно пов'язана із правом. Правове виховання вирішує ряд задач: розширення запасу правових знань, формування стійких морально-правових ціннісних орієнтацій, глибокої переконаності в необхідності виконання вимог законодавства, поваги і суворого дотримання законів України. Правове виховання прищеплює непримиренність до будь-яких порушень законності, готовність брати участь в охороні правопорядку. Саме тому необхідно щоб студенти знали основні права, обов'язки та

інстанції, до яких необхідно звертатися у тій чи іншій ситуації.

Діяльність у цьому напрямку може здійснюватися у декілька способів: обговорення заданої правової ситуації у класі (студенти заздалегідь знають тему, що буде обговорюватися) та складання діалогів на задану тематику іноземною мовою на базі лексики, яку вчитель пропонує на попередньому занятті.

Отже, можна зробити висновок, що заняття з іноземної мови для студентів нефілологічних факультетів, а саме для студентів-економістів, не тільки мають бути спрямовані на вдосконалення навичок володіння іноземною мовою, але й повинні безперечно мати виховний вплив, що є вкрай необхідним для формування майбутніх конкурентноспроможних спеціалістів і повноцінних особистостей сучасного суспільства. Однією із ключових постатей у цьому виховному процесі (окрім сім'ї та близького оточення) має відігравати особистість викладача іноземної мови, який власним прикладом, толерантністю, широким світоглядом та поведінкою уособлює перелічені чесноти.

Список літератури

1. Барбіна Є. С., Зуброва О. А. Особливості виховання студентів у вищих навчальних закладах. *Зб. наук. пр. Херсонського держ. ун-ту «Педагогічні науки»*. 2006. Вип. 43. С. 191–194.
2. Гончаренко С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення. Р. : Волинські береги. 2012. – 192 с.
3. Дудка І. Патріотичне виховання студентської молоді як складова громадської діяльності вищого навчального закладу. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. Випуск 16. С. 560–563.
4. Курняк Л. М., Курняк О. А. Проблеми екологічної освіти в Україні. *Зб. наук. пр. Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна"*. 2011. № 3. С. 94–98.
5. Москальова Л. Ю. Моральне виховання особистості майбутнього вчителя музики і художньої культури засобами українського сакрального хорового мистецтва: дис... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Москальова Людмила Юріївна. – К., 2004. – 238 с.
6. Перфільєва М. В. Виховання студентської молоді як основний напрямок у процесі успішної соціалізації майбутніх педагогів. *Мат-ли IV Всеукр. наук.-практ. конф Соціум. Наука. Культура, 28-30 січня 2009* [Електронний ресурс]. Доступно: <http://intkonf.org/perfileva-mv-vihovannya-studentskoyi-molodi-yak-osnovniy-napryamok-u-protsezi-uspishnoyi-sotsializatsiyi-maybutnih-pedagogiv/> Дата звернення: 4.01.2019.
7. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження. – НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. МОН Маріупольський держ. гуманіст ун-т. К. : ЕКМО, 2010. 362 с.
8. Чжеюань Вей. Виховання студентів вищих навчальних закладів: принципи та напрями. *Педагогічний процес: теорія і практика* (сер. : педагогіка). 2016. № 2 (53). С. 42–48.